

PRVNÍ DVA MĚSÍCE DONALDA TRUMPA V PREZIDENTSKÉM ÚŘADU

20. ledna složil Donald Trump prezidentskou přísahu a stal se 45. prezidentem Spojených států amerických. Již během prvních dnů v úřadu inicioval řadu změn a opatření, především prostřednictvím exekutivních příkazů a prezidentských memorand, jimiž se často vymezil vůči politice předchozího prezidenta Baracka Obamy. Přehled několika nejdiskutovanějších přináší nový Čtrnáctideník.

EXEKUTIVNÍ PŘÍKAZ VS. PREZIDENTSKÉ MEMORANDUM

Exekutivní příkazy (executive orders), v českém prostředí označované i jako **výnosy** či **nařízení**, dávají americkému prezidentovi právo učinit určitá rozhodnutí bez souhlasu zákonodárců zastoupených v Kongresu. Jedná se o předpisy či instrukce zavazující složky moci výkonné, tedy ministerstva a další vládní agentury. Exekutivní příkazy mohou být podrobeny soudnímu přezkumu.

Prezidentská memoranda (presidential memoranda) mají téměř totožnou povahu a závaznost jako exekutivní příkazy. Základní rozdíl tkví ve skutečnosti, že na rozdíl od exekutivních příkazů nemusejí být číslována ani zveřejněna ve Federálním rejstříku. Zveřejnění v rejstříku pak nadřazuje exekutivní příkazy nad memoranda v případě, že by stály ve vzájemném konfliktu.

20. LEDNA: EXEKUTIVNÍ PŘÍKAZ PROTI ZDRAVOTNÍMU PROGRAMU „OBAMACARE“

Donald Trump podepsal ještě v den své inaugurace první exekutivní příkaz odrážející odhodlání prosadit jeden z klíčových předvolební slibů, konkrétně docílit odvolání tzv. Obamacare. Tato reforma zdravotnictví, jeden z pilířů programu exprezidenta Baracka Obamy, cílila zejména na zlepšení a rozšíření přístupu ke zdravotní péči v USA. Ve svém exekutivním příkazu vyjadřuje Trump záměr zrušit co možná nejrychleji příslušný zákon a nařizuje federálním orgánům, aby v mezidobí minimalizovaly finanční zátěž spojenou s Obamovým programem, který je dle kritiků příliš nákladný a narušuje konkurenční prostředí zdravotních pojišťoven.

16. března schválil rozpočtový výbor Sněmovny reprezentantů republikánský návrh nové zdravotnické reformy, který mimo jiné ruší všeobecnou povinnost mít zdravotní pojištění. Návrh však rozděluje samotné republikány na dva tábory. Jedná se proto o jeho možných úpravách před tím, než se o něm bude hlasovat v plénu Sněmovny a následně v Senátu.

23. LEDNA: PREZIDENTSKÉ MEMORANDUM O Odstoupení USA z Transpacifického Partnerství

Transpacifické partnerství (TPP) představuje obchodní dohodu odstraňující obchodní překážky mezi 12 zeměmi transpacifického prostoru, jež měla podle Obamy vytvořit protiváhu hospodářské dominanci Číny. Trump se již v rámci kampaně vyslovoval pro odstoupení USA od TPP kvůli obavám z úbytku pracovních míst pro Američany. Obamova vláda uzavřela TPP již před rokem, Kongres však dohodu nikdy neratifikoval. Trumpovo memorandum o odstoupení z TPP tak mělo spíše formální charakter a definitivně ztvdilo konec TPP.

24. LEDNA: PREZIDENTSKÁ MEMORANDA TÝKAJÍCÍ SE VÝSTAVBY SPORNÝCH ROPOVODŮ A EXEKUTIVNÍ NAŘÍZENÍ O URÝCHLENÉM SCHVALOVÁNÍ POSUDKŮ VLIVU NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Memoranda a exekutivním nařízením z 24. ledna se Trump do velké míry vymezil proti klimatické politice svého předchůdce Obamy. Dvěma memoranda nařídil federálním agenturám podniknout kroky vedoucí k urychlenému přezkumu a schválení výstavby dvou sporných ropovodů – Keystone XL a Dakota Access. Dalším memorandumem také stanovil, že všechny ropovody vedoucí přes americké území musí být budovány z oceli vyrobené v USA.

Stavbu ropovodu Keystone XL, jenž má napomoci propojení kanadských nalezišť v Albertě s americkými rafineriemi na břehu Mexického zálivu, zastavil v roce 2015 Barack Obama, který chtěl tímto krokem demonstrovat odhodlání USA převzít roli globálního lídra v boji proti klimatickým změnám. Dostavba druhého z ropovodů, Dakota Access, který je téměř dokončen a má spojit naleziště v Severní Dakotě s Illinois, byla pozastavena na konci minulého roku po mohutných protestech ochránců přírody a amerických indiánů kmene Siouxů, kteří se obávali, že ropovod znečistí jejich zdroje pitné vody. Ačkoliv zmíněná memoranda nemají sílu přímo nařídit výstavbu ropovodů, vysílají jasný signál o směru, který bude Trump v této otázce prosazovat.

Ve stejný den podepsal Trump exekutivní příkaz instruující k rychlejšímu schvalování posudků vlivu na životní prostředí v případě, kdy se jedná o prioritní infrastrukturní projekty. Dle dokumentu je realizace takových projektů v USA často „nadměrně opožděna“, což zvyšuje její náklady a snižuje užitek Američanů z investic do infrastruktury.

25. LEDNA: EXEKUTIVNÍ PŘÍKAZY KE STAVBĚ ZDI NA HRANICÍCH S MEXIKEM A K ZASTAVENÍ DOTACÍ PRO „AZYLOVÁ MĚSTA“

Postavení zdi na jižní hranici USA s Mexikem s cílem zamezit nelegální imigraci, terorismu a obchodu s lidmi a drogami bylo dalším z klíčových předvolebních slibů Donalda Trumpa. Kromě „bezprostřední výstavby“ zdi nařizuje příkaz i okamžité zadržení a deportaci nelegálních imigrantů či najmutí dodatečných 5 tisíc příslušníků hraniční hlídky. Příkaz dále uložil státním a federálním agenturám vyčíslit a během 30 dnů zaslat americkému ministerstvu zahraničních věcí množství zahraniční pomoci poskytnuté Mexiku. Kontroverze pak vyvolalo zejména Trumpovo prohlášení, podle něž by výstavbu zdi mělo zafinancovat Mexiko. To však striktně odmítl mexický prezident Enrique Peña Nieto, který následně zrušil plánovanou návštěvu Washingtonu. Právě způsob financování zdi tak doposud zůstává nejasný.

V týž den vydal Trump ještě druhý příkaz sledující omezení nezákonné imigrace. Mimo jiné v něm nařizuje zastavení dotací pro tzv. azylová města, která odmítají spolupracovat s federální vládou při zásazích proti přistěhovalcům, jenž nemají právo k pobytu v USA.

27. LEDNA: EXEKUTIVNÍ PŘÍKAZ O PŘÍSNĚJŠÍM PROVĚŘOVÁNÍ IMIGRANTŮ, TZV. IMIGRAČNÍ VÝNOS

Doposud nejkontroverznějším Trumpovým opatřením, které vyvolalo rozsáhlé protesty v USA i v zahraničí, se stal tzv. imigrační výnos, který Trump zdůvodnil snahou udržet radikální islámské teroristy za hranicemi USA. Výnos nařizuje zejména:

- Zakázat vstup syrským občanům do USA až do odvolání.
- Pozastavit na 90 dnů vstup do USA osobám ze zemí, s nimiž jsou spojeny obavy z terorismu. Trumpova administrativa následně upřesnila, že se jedná o občany Íránu, Iráku, Jemenu, Libye, Somálska a Súdánu. Tiskový mluvčí Bílého domu uvedl, že tyto státy byly identifikovány jako „rizikové“ již Obamovou administrativou, která v roce 2015 omezila bezvízový styk pro některé osoby, jež navštívily dotčené země po březnu 2011. Trump tato omezení podstatně rozšířil.
- Pozastavit na 120 dnů program USA pro přijímání uprchlíků.
- Přijmout v roce 2017 maximálně 50 tisíc uprchlíků.

V důsledku opatření začaly světové aerolinky ihned po vydání příkazu odmítat přepravu občanů z dotčených zemí do USA. Až dvě stovky lidí byly zadrženy přímo na amerických letištích a navzdory tomu, že disponovaly platnými vízy, hrozila jim deportace. Té zamezil následující den, 28. ledna, federální soud v New Yorku, který vyhověl žalobě Americké unie občanských práv a dočasně zakázal vyhošťování cizinců.

O několik dní později, 3. února, zablokoval federální soud v Seattlu platnost imigračního výnosu na celém území USA, a to až do doby, než bude rozhodnuto o stížnosti generálního prokurátora státu Washington Boba Fergusona, podle něž porušuje Trumpův dekret americkou ústavu, neboť je namířen proti muslimům. To Trumpova administrativa odmítá. Odvolací soud následně zamítl odvolání amerického ministerstva spravedlnosti a rozhodl neobnovit platnost Trumpova nařízení, které shledal diskriminačním.

6. BŘEZNA: DRUHÝ EXEKUTIVNÍ PŘÍKAZ O PŘÍSNĚJŠÍM PROVĚŘOVÁNÍ IMIGRANTŮ

Druhý imigrační výnos Donalda Trumpa zakazuje občanům šesti zemí – Íránu, Jemenu, Libye, Somálska, Súdánu a Sýrie – vstup do USA po dobu 90 dní s účinností od 16. března. Oproti původnímu nařízení se zákaz vztahuje pouze na žadatele o nová víza, výjimku měli získat také držitelé pracovních povolení, tzv. zelených karet. Nařízení se na rozdíl od lednové verze nevztahuje na občany Iráku, neboť země je důležitým partnerem USA v boji proti teroristické organizaci Islámský stát, jak vysvětlil americký ministr zahraničí Rex Tillerson. Text výnosu výslovně zdůrazňuje, že opatření není namířeno proti příslušníkům žádné náboženské skupiny.

Ani nový imigrační dekret však nevstoupil v platnost. 15. března pozastavil jeho účinnost federální soud na Havaji a následující den i federální soud v Marylandu, neboť dekret podle nich zůstává navzdory revizím diskriminační a je jasně namířen proti muslimům. Trump rozhodnutí soudů ostře zkritizoval a ohlásil, že je v případě nutnosti připraven bránit nařízení až u Nejvyššího soudu.

ZDROJE

- [CESKENOVINY.CZ](http://ceskenoviny.cz)
- [ZPRAVY.AKTUALNE.CZ](http://zpravy.aktualne.cz)
- <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/presidential-actions>
- <https://americkykongres.cz/wp-content/uploads/VZK-Prezidentsk%C3%A1-podpisov%C3%A1-prohl%C3%A1%C5%A1en%C3%AD.pdf>
- <http://www.usatoday.com/story/news/politics/onpolitics/2017/01/24/executive-order-vs-presidential-memorandum-whats-difference/96979014/>
- <http://edition.cnn.com/2017/01/29/politics/how-the-trump-administration-chose-the-7-countries/>
- <http://www.reuters.com/article/us-north-dakota-pipeline-idUSKBN16L2U0>
- <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-37863955>
- <https://www.forbes.com/sites/brighamccown/2017/01/24/trump-declares-build-it-now-in-newly-issued-infrastructure-actions/#15e24bf65da5>
- <https://www.forbes.com/sites/davidblackmon/2017/01/25/trump-executive-orders-on-dapl-and-keystone-proceed-with-caution/#3dc64a973ef4>

